

Председница Народне скупштине Републике Србије

Ана Брнабић

Предмет: досадашњи и даљи рад Радне групе за унапређење изборног процеса

Поштована госпођо Брнабић,

Обраћамо Вам се са молбом да уложите додатне напоре како би се у договореним роковима спровели циљеви Радне групе за унапређење изборног процеса, образоване на Вашу иницијативу и договором посланичких група, а на основу одлуке Одбора за уставна питања и законодавство од 30. априла 2024. године.

Због неспремности чланова Радне групе који су именовани од стране владајуће коалиције да приступе изјашњавању о припремљеним предлозима предлагача, као и одбијању договора о изради плана изјашњавања о припремљеним предлозима, **рад Радне групе је фактички блокиран**. Такође, желимо да Вам скренемо пажњу да је већина предлога који су достављени Радној групи за расправу и одлучивање од стране њених чланова дошло из редова организација цивилног друштва, да су предлоге поднели и представници три опозиционе посланичке групе и једне мањинске странке, док ни један предлог није дошао на иницијативу чланова из редова владајуће коалиције. Чланови из реда организација цивилног друштва су предложили и да се гласа о једном од пет предлога који је раније формулисала Радна група Владе Републике Србије (преостала четири предлога су или инкорпорисана у друге предлоге или не могу бити примењени у текућем изборном поступку).

Иако је гласање о предлозима, који су стигли 7. маја, требало да се одржи у понедељак 13. маја, неколико чланова Радне групе из владајуће већине тражило је да им се омогући увид у материјал у другачијем формату. Та примедба је усвојена, након чега је материјал достављен у траженом формату. Међутим, ни дан касније, 14. маја, није дошло до гласања јер су чланови из владајуће већине тражили да се гласање одложи до даљњег.

Такође желимо да Вас подсетимо да сте на састанку 11. априла прихватили наш предлог да предмет рада ове Радне групе буду све нереализоване препоруке ОДИХР, а не само из последњег изборног циклуса (којима се током марта 2024. бавила Радна група Владе Републике Србије), као и предлог посланика једне мањинске странке да Радном групом председава неко од чланова из реда цивилног друштва. Одлука о образовању Радне групе донета је тек 30. априла услед тога што су у међувремену међу посланичким групама вођени преговори по другим битним питањима. До одлагања доношења ове одлуке утицало је и разматрање предлога за формирање ове радне групе заједно са намером да се формира друга радна група (за ревизију бирачког списка), у вези са чиме је било много више спорних питања. У сваком случају, време формирања Радне групе није било успорено због наших предлога, које смо благовремено слали на садржину одлуке о формирању, и то 16.4, па поново 19.4. Такође, на допис који нам је стигао са нацртом одлуке о образовању 23.4. увече, доставили смо заједнички одговор са сугестијама за допуне следећег дана, 24.4, поподне. Ти предлози су, највећим делом прихваћени, како смо обавештени.

Једна од организација цивилног друштва је такође указала, пред састанак одржан 26.4.2024. да би требало размотрити „да ли је иницијални период од три недеље рада за формулисање предлога који могу имати утицаја на актуелне изборе адекватан, односно, који је најкаснији датум када се може очекивати да би Народна скупштина могла да усвоји предлоге за измене и допуне закона или закључак који би обавезао државне органе на примену других мера,“ као и то да би овлашћени предлагачи за чланове Радне групе требало да **пре него што она буде формирана** укажу на то за које препоруке ОДИХР сматрају да су „подобне и приоритетне за реализацију (потпуну или делимичну у том периоду)“. Ово није учињено, те је **Радна група започела свој рад без унапред утврђених ставова предлагача о томе којим приоритетним питањима треба да се бави, и без знања о томе када би Народна скупштина у пленуму могла да разматра оне предлоге за измене и допуне закона око којих у оквиру Радне групе буде постигнута сагласност.**

На конститутивној седници, одржаној 2.5.2024, кандидат за председавајућег је представио своје виђење начина на који ће Радна група испунити своје задатке у почетној фази. Указао је да би приоритетне предлоге измена и допуна закона Радна група требало да формулише најкасније до 15.маја и да би у ту сврху у периоду након празника (почев од 7.5.2024) требало да заседа свакодневно, након чега је изабран. У међувремену, састанци (односно наставак састанка) су заказивани готово сваког радног дана, али је њихово трајање било ограничено обавезама чланова из реда народних посланика.

Да би се остварила сврха Радне групе у првом периоду њеног рада, који је према Одлуци ограничен на три недеље (односно до 20. маја), на самој конститутивној седници одређен је рок за достављање предлога приоритетних мера и могућих решења (7. мај у 12.00 часова). Иако кратак, тај рок је био примерен, будући да су и пре формирања радне групе, током целог априла, почев од Колегијума заказаног 1. априла, трајале скупштинске консултације. Конкретно, своје кључне предлоге у вези са испуњавањем ОДИХР препорука, који су поновљени и разрађени у дописима од 7. маја, доставили смо посланичким групама и раније, крајем марта и у првој половини априла ове године.

Представљање предлога, комбиновано са дискусијом са гостима из других државних органа, одвијало се на састанцима 7, 9. и 10. маја (петак). Том приликом је **председавајући најавио да ће у продужетку састанка, 13. маја, бити одлучивано о предлозима.** Међутим, тек на том састанку, поједини чланови Радне групе су изнели примедбу да се о предлозима не може одлучивати уколико они не буду у формату у којем се израђују скупштинске одлуке. **Како се не би додатно одуговлачио процес одлучивања, предлагачи, а нарочито скупштинска служба, уложили су велики напор да ове предлоге припреме за одлучивање следећег дана (14.5).** Међутим, пре него што је састанак започео, чланови Радне групе из посланичке већине **затражили су додатно време за анализу материјала и консултације, при чему су оставили остале чланове без информације о томе када би могли да буду спремни за гласање. Подсећамо да је за доношење одлука потребно да за њих гласа $\frac{2}{3}$ укупног броја чланова, тако да би, без учешћа чланова из посланичких група странака на власти, гласање унапред било осуђено на неуспех.**

Услед оваквог развоја ситуације рад Радне групе је тренутно **блокиран на неодређено време**, уз веома изгледну перспективу да **први задатак уопште не буде испуњен**.

Задовољни смо приликом коју смо добили да представимо предлоге за унапређење изборних услова, за које се годинама залажемо, у скупштинском радном телу, као и односом и атмосфером на састанцима Радне групе. Међутим, досадашњи развој ситуације указује на то да је овај облик комуникације између удружења, опозиционих и владајућих странака погрешно схваћен. Наиме, Радна група не би требало да буде форум у којем би удружења износиле своје предлоге, а власт одлучивала о томе да ли су они прихватљиви или не, већ тело у којем би **сви чланови** требало да траже начин да се реше проблеми на које је држави Србији указао ОДИХР. Стога, уколико се однос представника власти не промени, и не постане активнији, постоји опасност да ће бити угрожено и остваривање другог циља - да радна група до 30. септембра предложи решења за све неиспуњене препоруке ОДИХР.

Овим писмом апелујемо на Вас да утичете на отклањање околности због којих се рад Радне групе суочава са опструкцијама и да, као и до сада, подржите напоре ка унапређењу изборног процеса и испуњавању ОДИХР препорука у јавном интересу.

Чланови и заменици чланова испред организација цивилног друштва:

Немања Ненадић, Транспарентност Србија (члан и председавајући Радне групе),

Роберт Сепи, Транспарентност Србија (заменик члана)

Бојан Клачар, ЦЕСИД (члан)

Слађана Коматина, ЦЕСИД (заменица члана)

Павле Димитријевић, ЦРТА (члан)

Владана Јараковић, ЦРТА (заменица члана)